

Foto's gaan à la minute de wereld over, de kwaliteit is sterk verbeterd en de opslagcapaciteit oneindig. Kortom: digitale fotografie is van grote meerwaarde voor de geneeskunde. De schaduwkant van deze revolutie is echter dat het aantal oogheelkundige fotografen de afgelopen jaren met zestien procent is teruggelopen. De Vereniging voor Oogheelkundige Fotografie Nederland (OFN) start daarom vanaf dit jaar verschillende activiteiten om de kwaliteit van de specialistische oogheelkundige fotografie te vergroten.

© facts

Een medisch fotograaf fotografeert alles, behalve oogheelkundig beeld, een oogheelkundig fotograaf fotografeert ogen, maar kan daarnaast ook algemeen medisch fotograferen.

● In Nederland zijn 35 oogheelkundig fotografen werkzaam in voornamelijk academische ziekenhuizen. Tot enkele jaren geleden waren dat er nog 45.

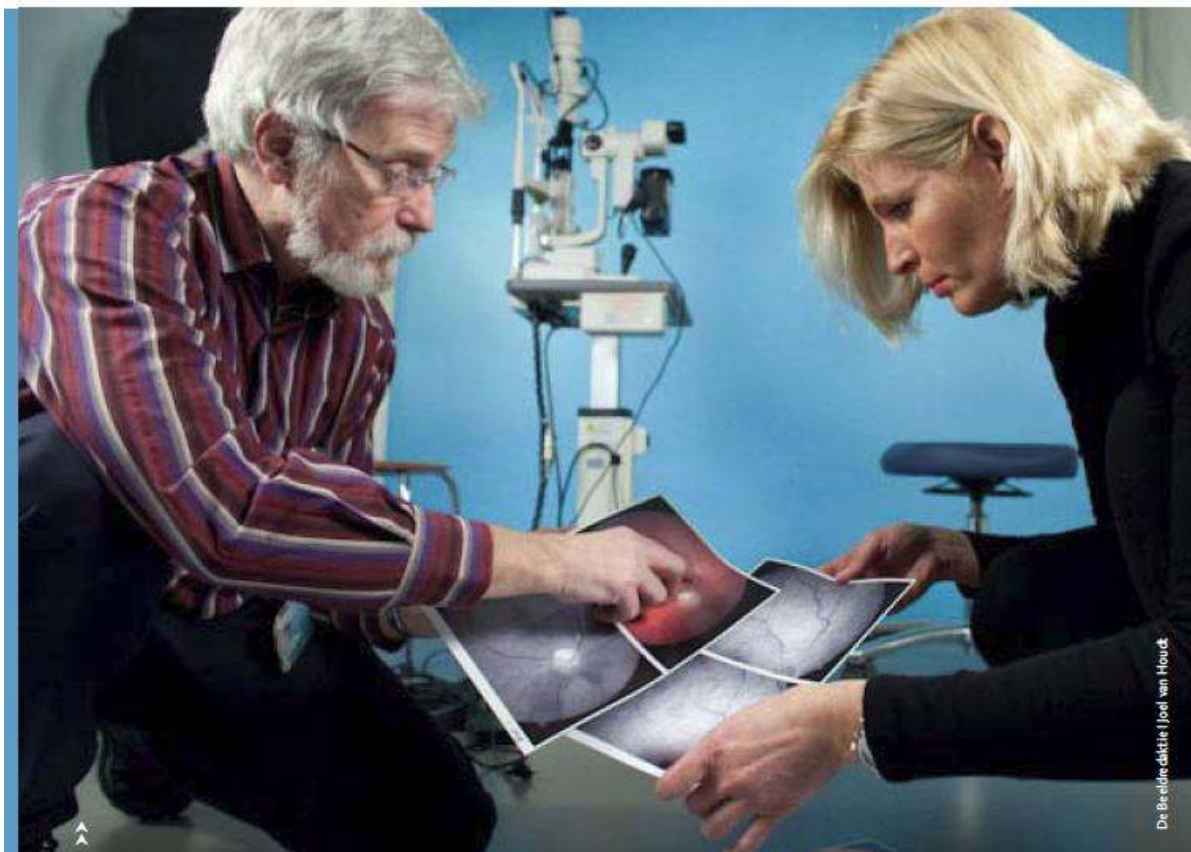
● De Vereniging Oogheelkundige Fotografie Nederland telt 44 leden.

Oogheelkundig fotograaf, **een vak apart**

Wil Barkmeijer en Patricia van Hilten, beiden oogheelkundig en medisch fotograaf en twee van de vier bestuursleden van de OFN, zijn enthousiast over de digitale ontwikkelingen en noemen het een verrijking van hun vak. Zij vinden het ook een kwalitatieve verbetering ten opzichte van het analoge tijdperk. "Je schoot een rolletje van 36 vol, in de hoop dat er 27 tot 28 goede foto's bij waren. De oogarts zag elke foto, ook de mislukte. Bij digitale fotografie kun je meer, gericht en sneller fotograferen, denk aan de snelle aanpak bij maculaproblematiek. Daarmee is het vak niet alleen boeiender en breder geworden, maar ook beter."

Fotograferende TOA's

Het nadeel van de digitalisering is dat het aantal gespecialiseerde oogheelkundig fotografen afneemt. Digitale fotografie is immers toegankelijker, want eigenhandig ontwikkelen en afdrukken is verleden tijd en het fotograferen van de achterpool is relatief eenvoudig. Met als logisch gevolg dat steeds meer niet-fotografen het werk gaan doen. Van Hilten: "Dat heeft hoofdzakelijk te maken met kosten. Een fotograferende TOA is natuurlijk minder duur dan een fotograaf die louter oogheelkundig fotografeert. Kleine ziekenhuizen kunnen voor honderd fluorescenties per jaar geen fotograaf aannemen." Daardoor

Wil Barkmeijer is als audiovisuele technicus en oogheekkundig en medisch fotograaf verbonden aan het Rijnland ziekenhuis in Leiderdorp. Hij deed een algemene fotografie opleiding en begon zijn carrière met trouwreportages en reclame. Dat hield hij al gauw voor gezien toen zijn oog viel op een vacature voor leerlingfotografen oogheekkunde in een fototijdschrift. Barkmeijer trad in 1971 als leerlingfotograaf in dienst van Het Oogziekenhuis in Rotterdam. Zijn werkzaamheden bestonden aanvankelijk uit ontwikkelen en afdrukken, diagnostiek en oogheekkundige zaken leerde hij in de praktijk van fotograaf Albert aan de Kerk.

Patricia van Hilten is sinds 2007 ZZP-er en werkzaam als TOA, oogheekkundige en medisch en oogheekkundig fotograaf. Daarnaast is zij als gastdocent verbonden aan de TOA-opleiding SVGB in Nieuwegein. Ze voltooide haar opleiding tot medisch en oogheekkundig fotograaf in het UMC Utrecht. Daarna werkte Van Hilten bij Barimeus in Doorn/Zeist, waar ze oogheekkundige visueel functie onderzoek verrichtte bij mensen met een verstandelijke beperking, neurologische- en psychiatrische patiënten. Ook werkte ze als TOA, researchmedewerkster en oogheekkundig fotograaf in het Erasmus MC in Rotterdam en in Het Oogziekenhuis Rotterdam.

neemt de kwaliteit van de oogheekkundige foto's echter af. Een ontwikkeling die volgens Van Hilten en Barkmeijer vooral te wijten is aan gebrek aan ervaring en beperkte opleidingsmogelijkheden. "Mensen worden in één dag opgeleid en doen daarna te weinig ervaring op om goed in de periferie van de fundus te fotograferen. De snelheid speelt hierbij een grote rol, in verband met het in- en uitstromen van de contrastvloeistof. Het vergt veel tijd en training om binnen vijf minuten van centraal naar de periferie te wisselen en zowel het rechter- als linkeroog uitgebreid vast te leggen. Wanneer de foto's niet van voldoende kwaliteit zijn kan het – in

het slechtste geval – voorkomen dat de patiënt hetzelfde onderzoek nogmaals moet ondergaan of dat er andere onderzoeken worden aangevraagd. De belasting voor de patiënt neemt dus toe.

Blijdorp-fenomeen

Oogheekkundig fotograferen is dus complexer dan wel eens wordt verondersteld. Van Hilten stelt dat met de komst van de digitale fotografie het 'Blijdorp-fenomeen' is geboren: alsof je iedere aap een truc kunt leren. "Zo simpel is het niet. In tegenstelling tot de medische fotografie, ben je als oogheekkundig fotograaf onderdeel van het diagnostisch

proces. Zonder fluorescentie fotografie is er geen diagnose." Barkmeijer vult aan: "Als fotograaf ben je dus bezig met beeldvorming in de breedste zin van het woord. De oogheekkundige fotograaf moet in staat zijn om foto's te beoordelen op basis van kennis en kunde in de anatomie en pathologie. Hij moet vooraf de status weten en oogheekkundig vatten wat hij doet. In tegenstelling tot de medisch fotograaf moet hij de situatie zelf interpreteren, afwijkingen en fluctuaties herkennen en vastleggen." ►

Fotowedstrijd en nieuwe opleiding
 Om de kwaliteit naar een hoger plan te tillen, start de OFN vanaf dit najaar met een cursus oogheelkundige fotografie voor onder andere TOA's, poli-medewerkers, optometristen, doktersassistenten en medewerkers van diabetische posten. Het is als het ware een nascholing waarbij de cursisten basistechnieken leren van de portret-, fundus-, en spleetlampfotografie en Fluorescentie Angiografie (FAG). Voor oogheelkundig fotograferen bestaat namelijk geen opleiding in Nederland. Daarnaast heeft de OFN een fotowedstrijd uitgeschreven onder haar leden, om mensen te prikkelen en te stimuleren hoogwaardige foto's te maken.

Albert aan de Kerk-prijs voor Jos Aalbers

Van analoog naar digitaal in vogelvlucht

1974	1997	1999	2006-2007	2008	2009	2010
<p>Albert aan de Kerk, Wil Barkmeijer, Dick de Bruijn en Joop Verhallen organiseren voor het eerst een 'Kursus praktische oogheelkundige fotografie'. De cursistengroep is erg gevarieerd: van doktersassistenten, apothekers en TOA's tot arts-assistenten, medisch illustratoren en oogartsen.</p>	<p>Eerste aanzet tot een vereniging voor oogheelkundig fotograferen door Gerard de Graaf (UMC Utrecht, nu Het Doogziekenhuis Rotterdam).</p>	<p>Medische fotografie gaat van analoog naar digitaal.</p>	<p>Officiële aanzet OFN-vereniging in 2006 en 2007 met kleinschalige bijeenkomsten maar met mondiale voorname. Website introductie: Oogheelkundige Fotografen Nederland wordt Oogheelkundige Fotografie, Nederland. Oprichting OFN bestuur onder voorzitterschap van Katinka Emmanouïlidis van der Spek (LUMC, Leiden).</p>	<p>1 februari. Eerste OFN symposium, mede dankzij Medical Workshop B.V.</p>	<p>6 maart. Tweede OFN symposium. Patricia van Hilten wordt voorzitter van de OFN. December. De OFN organiseert de eerste officiële OFN Oogheelkundige Fotografie en Imaging wedstrijd. Fotografen kunnen hun fraaiste afbeelding van het menselijk oog inzenden.</p>	<p>Januari. De OFN ontvangt zeven inzendingen van oogheelkundig fotografen, optometristen, TOA's en oogarts (-assistenten). De winnende foto's zijn gepubliceerd op de OFN website www.oogfotografie.nl. 5 februari. Derde OFN symposium in Het Doogziekenhuis in Rotterdam.</p>